

פ ר ו ט ו ק ו ל פ ס' 124

מישיבת ועדה לחוקה, חוק ומשפט, מיום ד'
ט' בסיון תשל"א (2.6.71), בשעה 8.30.

חברי הוועדה:

נכחו:

י. גולדשמידט - היו"ר
ש. פרידמן
מ. ביבי
ז. הרינג
א. אנקוריון
ר. ארזי
י. ה. קלינגהופר
ש. ז. אברמוב
י. קורן
ח. י. צדוק
י. ארידור

מוזמנים:

פרופ' א. ידין - משנה ליועץ המשפטי לממשלה
ד"ר רקובר - משרד המשפטים
מר ארון - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה:

ר. מלחי

רשם:

א. טירי

- סדר-היום:
1. חוק השכירות, תשל"ל-1970
 2. חוק לחיקון דיני עובשין (דרכי ענישה) (חיקון), תשל"א-1971
 3. חוק לחיקון פקודת זכות יוצרים (פס' 3), תשל"א-1971
 4. סדרי עבודת הוועדה
 5. חוק שירותי דת יהודיים (נוסח משולב) - העברה לוועדה
 6. חוק החוזים (חלק כללי) - העברה לוועדת משנה

1. חוק השכירות, תש"ל-1970

הי"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.

נמשיך בדיון בחוק השכירות. אנחנו עומדים בסעיף 12. נשאלה כאן השאלה הבאה: בסעיף 1 לחוק מדובר על זכות "להחזיק בנכס"; בסעיף 5 מדובר על מסירת המושכר לשוכר והעמדתו לרשותו; ואילו בסעיף 12 נאמר שהשוכר חייב לקבל את המושכר להחזקתו וכו'; האין אפשרות להשתמש באותו ביטוי בשלוש המקומות?

מר ארון: עניחי כבר על כך. השוכר מעוניין לקבל את האובייקט בשכירות; נניח שהוא צריך לקבלו בתאריך מסויים אבל בפועל אינו מקבלו, בעוד שהמשכיר מעמידו לרשותו. נוצר איפוא מצב שאין איש השומר על המושכר. אחת מחובות השוכר היא לקבל את המושכר לידיה כדי שיחולו עליו הוראות השמירה. מה שאמר בסעיף 5 זה משהו אחר: מדובר על חובת המשכיר למסור את המושכר לשוכר, וזאת בצורות שונות; אם זה מטלטלין - על ידי מסירה מיד ליד, אם זה מקרקעין - על-ידי זה שמעמיד אותם לרשותו.

א. ידין: השוני בנוסחאות כאן מכוון ויש לו משמעות. לכן אנחנו מציעים להשאיר את הביטויים כמות שהם.

סעיף 13

ש. פרידמן: מה דינו של אדם אשר שכר חפץ ולא קבע עם המשכיר דמי-שכירות, ואילו כאשר בא הדבר לדיון חל בשוק שינוי ושיעור דמי-השכירות אינו כפי שהיה בעת כריחת החוזה? האם הסעיף הזה מספיק או משאירים את הענין לשיקול דעתו של בית-המשפט?

א. ידין: הענין אינו נשאר לשיקול-דעתו של בית-המשפט מפני שבסעיף קטן (ב) נאמר "לא הוסכם על שיעור דמי השכירות או על דרך קביעתם, ישולמו דמי שכירות שהיו ראויים להשחלם לפי הנסיבות בעת כריחת החוזה". כלומר, המועד לקביעת שיעור דמי-השכירות הוא מועד כריחת החוזה.

מר רקובר: דבר דומה יש ב"שולחן ערוך" לענין שכירות שנחמסכה בשחיקה. נאמר שמשלמים מה שהיה בתחילה גם אם חל בינתיים שינוי בשוק.

הי"ר י. גולדשמידט: לשון הסעיף חד-משמעית ואין מתעוררת השאלה מה הכוונה.

סעיף 14

א. ידין: הסייפא של סעיף קטן (ב) שונה בהשוואה לנוסח הכחול. לפי זה, אם למשכיר יש עסק - דמי השכירות ישולמו במקום עסקו; אם אין לו עסק - דמי השכירות ישולמו במקום מגוריו של השוכר.

א. אנקוריון:
אני רוצה להתייחס למקרה בו המשכיר אינו
גר במקום המצאו של המושכר. למשל: ירושלים
משכיר דירה שיש לו בתל-אביב. במקרה זה לא נראה בעיני שהשוכר צריך
לרוץ לעיר אחרת כדי לשלם את דמי-השכירות.

מ. ביבי:
יש בנקים היום.

א. אנקוריון:
אבל זה לא נאמר בסעיף.

היו"ר י. גולדשמידט:
האם תשלום בצ'ק או באמצעות בנק הדואר
לא ייחשב כהשלום במקום עסקו?

א. אנקוריון:
אינני יודע. אני סבור כך: אם המשכיר
גר באותו מקום - לכל השאלה אין חשיבות.
אם השוכר והמשכיר גרים באותה עיר - אני מקבל שהשוכר יילך למשכיר.
אינני מקבל זאת כששניהם גרים בערים נפרדות.

ז. הרינג:
במבט ראשון הסעיף הזה נראה מיותר.
יש חובה לשלם את דמי-השכירות - וזה
העיקר. לאור הבנקאות המפותחת היום לא נראה לי שצריך לקבוע בחוק
דבר כלשהו לגבי מקום החלום. הם יסכימו ביניהם על דרך החלום.

ש. פרידמן:
דברי ההסבר לסעיף זה מזכירים את סעיף 21
בחוק המכר. מהי משמעות הפניה זו?

מר ארון:
בסעיף 21 לחוק המכר נאמר: המחיר ישולם
במועד מסירת הממכר במקום עסקו של המוכר.
ובאין לו עסק - במקום מגוריו הקבוע.

ש. פרידמן:
נראה לי שנוכל להתגבר על קשיים רבים
אם נמצא נוסח מתאים אשר יאמר, כי דמי-
השכירות ישולמו במקום עסקו של המשכיר או באורח אישי, כלומר בלחי-
אמצעי, או באמצעות בנק או באמצעות הדואר. בכך נפתור את הבעיה
שעורר חה"כ אנקוריון.

מ. ביבי:
אני מציע למחוק את הסייפא של סעיף קטן
(ב), כלומר המלים "ובאין לו מקום עסק -
במקום מגוריו של השוכר" ובמקומו לכתוב "או באמצעות מוסד בנקאי".
יכול להיות שמקום העסק נמצא באותה עיר, אך השוכר רוצה להמנע מלבוא
במגע עם המשכיר.

א. אנקוריון:
בפרקטיקה של השכירות מאד נפוצה ~~הפניה~~
צורת החלום באמצעות בנק, ולי נראה שיש
לתת לה תוקף חוקי.

היו"ר י. גולדשמידט:
השאלה הראשונה שמחוררת כאן היא שאלה של
פרשנות: מה פירוש הדבר שדמי השכירות
ישולמו במקום עסקו של המשכיר או במקום מגוריו? האם פירוש הדבר
שהשוכר צריך לבוא אישית ולהביא את הכסף, או הוא יכול לעשות זאת גם
בכל אחת מצורות החלום המקובלות היום - על-ידי המחאת דואר, צ'ק וכו'?

מר ארון:
בעיה זו מתעוררת בכל דיני החוזים: מי
צריך לרוץ אחרי מי? הכלל המקובל היום
הוא, שאם לא הוסכם בחוזה על מקום קיומו של תיוב, יש לקיימו במקום
עסקו של הנושה, ואם אין לו מקום עסק - במקום מגוריו. לגבי ממכר
יש שני מקומות לקיום החיוב: אחד לגבי מסירת הממכר ואחד לגבי ביצוע
החלום. לגבי החלום לא סטינו מהרעיון הזה וקבענו שמחיר הממכר
ישולם במקום עסקו של המוכר או במקום מגוריו הקבוע (באין לו מקום עסק).
כאן אנחנו אומרים, שאם יש למשכיר מקום עסק - אנחנו נוהגים לפי אותו

עקרון; אם אין לו מקום עסק - איננו מטריחים את הדייר ללכת למקום מגוריו.

א. ידין: סעיף קטן (ב) רוצה לענות לשאלה פשוטה: האם השוכר צריך למצוא את המשכיר כדי לשלם את דמי-השכירות, או המשכיר צריך למצוא את השוכר כדי לגבות ממנו את דמי-השכירות. כפי שכבר שמעתם, הכלל הוא שהחייב צריך ללכת אל הנושה ולא להיפך. כאן הכניסה הנושעה תיקון באמרה: אם אין למשכיר מקום עסק - שיילך הוא לשוכר ויגבה ממנו.

אשר להערה של חה"כ הרינג, ששני הצדדים יסכימו ביניהם כיצד לבצע את החלום, הרי שזה לא נותן תשובה לאותם מקרים כשהצדדים לא עשו כן.

אשר לצורת החלום, אין ספק שהשוכר יכול לעשות זאת על ידי זה שיביא את החלום במזומן, או ימציא צ'ק או יבצע את החלום באמצעות בנק. אם המשכיר גר בירושלים והשוכר בחל-אביב, לא מספיק שהשוכר יפקיד את דמי השכירות בבנק על שמו של המשכיר, אלא עליו לתת הוראה לבנק להעביר את הכסף למקום מגוריו של המשכיר. משמעות ההוראה הזאת היא שדמי העמלה הכרוכים בביצוע החלום חלים על השוכר.

אינני חושב שיש להבדיל בין המקרה בו מקום עסקו של המשכיר נמצא במקום המצאו של המושכר לבין מקרה שמקום עסקו נמצא בעיר אחרת. לאור אפשרויות הביצוע המעשי אינני חושב שזה נחוץ. על כל פנים, לא הייתי רוצה לדבר בחוק על העברות בנקאיות וכיוצא באלה. תשלום פירושו המצאת כסף במזומנים או בצ'קים או בהמחאות דואר או באמצעות בנקים, ואינני חושב שסעיף זה מצדיק לפרט דברים אלה. כאן עלינו לתת חשובה רק לשאלה אחת: על מי ללכת אחרי מי. אני מסכים גם לחזור לנוסח המקורי.

היו"ר י. גולדשמידט: אם מקום מגוריו של המשכיר בחו"ל - זה יכול להיות כרוך בהעברת כסף לחו"ל.

ר. ארזי: אני מתנגד למחיקת הסעיף. זהו סעיף מקובל המחייב מן המציאות. השוכר צריך לדעת שעליו ללכת למשכיר ולשלם את חובו. לאור השאלות שהתעוררו אני שואל, שמא אפשר להוסיף סעיף קטן (ג) בו ייאמר: על אף האמור לעיל תשלום באמצעות בנק והודעה על החלום דינם כחלום במקום מגוריו של המשכיר.

י.ה. קלינגהופר: לפי התיקון שנעשה על-ידי הנושעה כשיש עסק למשכיר - השוכר רץ אחרינו; כשאינו לו עסק - עוברים פתאום לקצה השני ומחייבים את המשכיר לרוץ אחרי השוכר. יכול להיות שהמשכיר נמצא בחו"ל; אין השוכר יגיע אליו? העובדה שאין לפי עסק אינה סיבה מספקת כדי לסטות מהכלל שהלווה צריך לבוא אל המלווה. אפשר לקבוע מדרגה נוספת בסולם הזה. כאשר מקום מגוריו של המשכיר בארץ - יבוצע החלום במקום מגוריו. רק כשאינו מקום מגוריו של המשכיר בארץ - יבוצע החלום במקום מגוריו של השוכר.

באשר להעברת תשלומים באמצעות בנקים, לא איכפת לי שהדבר ייאמר בסעיף נוסף קטן לשם הבהרת העניין. אבל אז צריך לשים את הדגש על כך, שבמקרה זה הבנק משמש רק אמצעי של קומוניקציה ואילו הכסף צריך להשתלם במקום שנקבע בחוק. על כן על השוכר יהיה להורות לבנק להעביר את הכסף למשכיר, כדי שלא יתפרש הסעיף כאילו הפקדת הכסף בבנק דיה.

ש.ז. אברמוב: נדמה לי שההצעה הטובה ביותר היא ההצעה המקורית כפי שמופיעה בנוסח הכחול. אין כל הצדקה הגיונית לומר: אם יש לאדם עסק - רצים אחרינו; אם אין לו עסק - הוא רץ אחרי השוכר. פנסיונר שאין לו עסק, מדוע עליו להזדקק

על הפתחים ולאסוף את דמי השכירות? זה גם לא נעים כל כך. האם כל אדם חייב להיות בעל עסק? ואם אינו בעל עסק זכותו נגדעת? רוב בעלי הבית הם פנסיונרים מזדקנים. מדוע נטיל עליהם קנס מפני שאין להם עסקים? אני חושב שזה נוגד כל הגיון.

החערה השאלה של חסלום באמצעות בנקים. בארץ החפתחה פרקטיקה שצריך לעודדה - חסלומים באמצעות בנקים. זה נוח לכל הצדדים. איש אינו רץ אחרי השני. נשאלת השאלה: מהי המשמעות החוקית של הפרקטיקה הזאת? הדייר יכול לבצע את החסלום באחת הדרכים הבאות: לגשת אל המשכיר או לשלוח שליח אליו ולהמציא לו את דמי השכירות במזומן או בצ'ק. הוא יכול לעשות זאת על-ידי מישלוח צ'ק בדואר רשום. הוא יכול גם לגשת לבנק ולהורות לבנק להעביר לפלוני סכום מסויים. במקרה זה הבנק הופך לשליח שלו. לדעתי כל צורות החסלום האלה חוקיות ואינן טעונות הבהרה בחוק. לכן, אם נקבל את הנוסח כפי שהוצע בהצעת החוק - אנחנו פטורים מלהוסיף מלה.

נשאלה השאלה: מה במקרה והמשכיר נמצא בחו"ל ואין לו בארץ לא עסק ולא בית-מגורים? בדרך-כלל אנשים הגרים בחו"ל ויש להם נכסים בארץ פועלים כאן באמצעות באי כוח. ובפרט שאין אפשרות אצלנו להעביר כסף לחו"ל, משום המיגבלות הנובעות מפיקוח על מטבע זר. שאלה זו מוסדרת, בדרך-כלל, בחוזה שבין הצדדים. אך ניקח לדוגמה מקרה קיצוני, שהוא כמעט אבסורדי: לא נקבע דבר בחוזה. מה קורה אז? קורה אותו דבר שקורה כאשר המשכיר נמצא בארץ אך נעלם פתאום ואין יודעים איפה הוא נמצא. במקרה כזה הייתי הולך לבנק ומפקיד כסף על שמו. ואני חושב שכל בית-משפט היה מאשר זאת כביצוע סביר של הח חייבות.

י. קורין:

מדוע עלינו לפרט שהחסלום צריך להיות במקום עסקו של השוכר או במקום מגוריו? הנחתי הן א שחייב להיות עקרון, והוא: החייב צריך לחפש את הנושה. אולי אפשר להסתפק בזה שייאמר, כי השוכר חייב לשלם למשכיר - בלי לפרט באיזה יום - או לעשות זאת באמצעות בנק. הנסיון מוכיח שיש מאות מקרים בהם המשכיר אינו רוצה לקבל את דמי-השכירות מהשוכר - מסיבה זו או אחרת. אני רוצה להבטיח לשוכר דרך ברורה לביצוע חסלומיו. לכן אני נוטה להצעה לתח לגליזציה לצורת החסלום באמצעות בנק.

ש.ז. אברמוב:

היא לגליית בלאו הכי.

י. קורין:

זהו נוהג שאינני יודע אם יש לו אחיזה חוקית.

מ. ביבי:

אני סבור שאם נזכיר בחוק את אפשרות ביצוע החסלום באמצעות מוסד בנקאי נקל על מי שצריך לחפש את הנושה. אך לכן אני מציע הליך על-הצעה, לפיו הסייפא של סעיף קטן (ב) יושמט ולשון הסעיף תהיה: דמי השכירות ישולמו במקום עסקו של המשכיר באורח אישי או באמצעות מוסד בנקאי.

א. אנטוריון:

בשני דברים השתכנעתי ואני מוכן ללכת לקראת הקונצפציה של משרד המשפטים והדברים שאמרתי אברמוב. אינני בעד מחיקת הסייפא אבל אני מוכן לשנותו. אני מוכן לחזור לנוסח המקורי שם מדובר על מקום מגוריו של המשכיר. זאת מתוך קבלת הקונצפציה הכללית של משרד המשפטים, שהחייב חייב ללכת אחרי הנושה.

יש מקרים שהמשכיר אינו רוצה לבוא במגע עם השוכר - ולהיפך. אני מציע להוסיף פסקה אשר תאמר, כי בכל מקרה יהיה השוכר רשאי להעביר את דמי השכירות למשכיר באמצעות בנק או באמצעות הדואר.

ש.ז. אברמוב:

ומה במקרה של חסלום על-ידי מישלוח צ'ק בחו"ל?

ג. אנקוריון:
דינו כדין חשלוש במזומנים, ואין הוא מחייב איזכור בחוק. אני רוצה לחת לגליזציה לחשלוש באמצעות בנק ואינני רוצה להשאיר זאת בספק.

דובר כאן על הכלל המקובל בחוק המכר. זני מקבל את העקרון הכללי שהחייב הולך אחרי הנושה, אולם מה שנוגע לצד המעשי של העניין לא נראית לי רלבנטית ההסתמכות על חוק המכר, משום שיש מדובר, ברך-כלל, בחשלוש חד-פעמי, בעוד ששכירות מדובר על חשלוש זודשי או חקופתי אחר.

ה. גולדשמידט:
היות והוויכוח העיקרי נסב סביב פירוש המלים "ישולמו במקום" וכו', אני מציע להוסיף - בין אם הסעיף יתקבל בגירסה זו או אחרת - ולומר "דמי השכירות ישולמו באחת הדרכים המקובלות". לדעתי לא יכול להתעורר ספק שהמצאת סף במזומנים, או בצ'ק או על-ידי העברה באמצעות בנק, שכל אלה דרכים מקובלות. אם במקרה פלוני יתעורר סיכסוך - בית-המשפט יפסוק האם זו דרך מקובלת או לא. לעומת זאת, הזכרת מוסדות מסויימים בחוק ואי-הזכרת אחרים, או הזכרת דרכים מסויימות ואי-הזכרת אחרות - רק יפתחו פתח להידיינויות.

ו. פרידמן:
ברצוני להעמיד את חברי הוועדה על כך, שהתיקון שהוכנס לסעיף קטן (ב) בא בשל דאגה לדיירים לגביהם עלולה להתעורר עילת פינוי במקרה והחשלוש אינו מגיע לידי המשכיר. משום כך הוועדה ביקשה להכלל על השוכר וכתבה "במקום מגוריו של השוכר". לגבי מטלטלים לא התעוררה כל שאלה. לכן אני מבקש להתחשב, לגבי מקרקעין, באלמנט מיוחד זה.

ז. אברמוב:
אני סבור שמה שחה"כ אנקוריון רוצה להשיג על-ידי התוספת שהוא מציע מושג גם בלי תוספת של אף מלה אחת. אני סבור שהנוסח בהצעת החוק המקורית נותן פתרון לאותן בעיות שהועלו כאן.

א. ידין:
אני מרשה לעצמי לחמוך בהצעת היושב-ראש. צודק חה"כ אברמוב באמרו שהתוספת הזאת אינה דרושה כדי לאפשר את כל דרכי החשלוש שחה"כ אנקוריון ואחרים רוצים להבטיח, מפני שעצם המושג "חשלוש" כבר מקפל בתוכו את כל הדרכים הללו. צולם לאור הספיקות שהתעוררו כאן, מוטב שתהיינה עוד כמה מלים, אפילו זן מיותרות, ולו כדי להשיג רק מטרה אחת: שהחוק יהיה קל להבנה כאשר קוראים אותו.

ז. אברמוב: זה נאמר כבר בסעיף 3.

א. ידין: מכל מקום תוספת כזאת לא חזיק.

ב. ארזי:
הצעתי צמודה להצעת חה"כ אברמוב - לחזור לנוסח הכחול. אי לכך אני מציע להוסיף סעיף קטן (ג) בו ייאמר: על אף או בכפוף לאמור בסעיף קטן (ב) חשלוש באמצעות בנק, או דואר או בכל דרך מקובלת אחרת לזכותו של המשכיר, ומתן הודעה על כך למשכיר, דינו כחשלוש במקום עסקו של המשכיר או במקום מגוריו.

ה. גולדשמידט:
נכריץ בהצבעה. תחילה נצביע אם תהיה תוספת בדבר דרכי החשלוש או לא.

ה צ ב ה

הוחלט: להוסיף תוספת בדבר דרכי החשלוש

היו"ר י. גולדשמידט: לגבי התוספת עצמה יש שתי אפשרויות:
(א) להוסיף שלוש מלים בלבד, כהצעתו;
(ב) להוסיף תוספת יותר מפורטת, בנוסף זה או אחר. נכריע תחילה בין שתי אפשרויות אלה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להוסיף את שלוש המלים "באחת הדרכים המקובלות" - לא נתקבלה

היו"ר י. גולדשמידט: יש הצעה של חה"כ ארזי, הנחמכת על ידי כמה חברי, להוסיף את המלים "בכפוף לאמור בסעיף 14 (ב) חשלוש באמצעות בנק או הדואר או בכל דרך מקובלת אחרת לזכותו של המשכיר, ומתוך הודעה על כך למשכיר, דינו כחשלוש במקום עסקו של המשכיר או במקום מגוריו".

ה צ ב ע ה

הצעה חה"כ ארזי, כנ"ל, נתקבלה

הסתייגות לשר המשפטים

הסתייגות לחה"כ אברמוב

י. קורן: הנוסח שנתקבל טעון ליטוש.

היו"ר י. גולדשמידט: נשאר זאת למשרד המשפטים.

עחה עלינו להכריע לגבי סעיף קטן (ב). לפנינו שני נוסחים - הלבן והכהול.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לחזור לנוסח המקורי של סעיף 14 (ב).

התוספת שנתקבלה תסומן כסעיף קטן (ג).

סעיף 15

י. קורן: נניח שהמושכר ניזוק באופן חלקי, השוכר מעוניין בו ואינו מעוניין בביטול החוזה. האם גם אז יש זכות למשכיר לבטל את החוזה?

א. יריין: כל הזכויות בידי השוכר. הוא יכול להחזיק בנכס, לשלם את דמי-השכירות ולדרוש את

חיקון הנכס.

י.ה. קלינגהופרן
האם צירוף המלים "או שלא ראה אותך ולא היה עליו לראותך מראש" אינו מנתק את החלק הזה מ"ובעת כריתת החוזה"? נדמה לי שצריך להאמר "או לא ראה אותך" וכו' במקום "או שלא ראה אותך" וכו'.

מר ארוך
האמת היא שיש כאן ש' מיוחדת.

הוחלט: בסייפא של סעיף קטן (ב) במקום "שלא" יבוא "לא".

ה.י. צדוק
סעיף קטן (א) מנוסח באופן מאד-מאד רחב. אחר-כך בא סעיף קטן (ב) והוא מצמצם אותו מאד. בסעיף קטן (ב) יש שני אלמנטים. אלמנט אחד הוא מהותי: המניעה לשימוש צריכה להיות קשורה בסיבות הקשורות במושכר. הסייפא של סעיף קטן (ב) קשור באי-ידיעה או באי-יכולת למנוע, וזה כבר איננו אלמנט של המניעה עצמה, אלא מסביב לה. אני מציע לשקול האם לא מוטב להגיע לניסוח יותר נכון על-ידי פירוקו של סעיף קטן (ב) באופן שהאלמנט הראשון נכניס לתוך סעיף קטן (א) ונדבר שם על המניעה שהיא קשורה בסיבות הקשורות במושכר ובדרכי הגישה אליו, בעוד שבסעיף קטן (ב) נשאר רק את הסייג של אי-ידיעה, ואולי גם ננסח בצורה אחרת: "הוראות סעיף קטן זה לא יחולו אם" - ונאמר את הכל באופן חיובי.

א.י. דיין
זה כבר הופך את חובת ההוכחה.

ה.י. צדוק
אז אני עומד רק על החלק הראשון שבהצעה.

א.י. דיין
גם אנחנו התלבטנו בשאלה זו, ואני מוכן לשקול את החלוקה כפי שאתה מציע.

היו"ר י. גולדשמידט
אני מבין שיש הסכמה כללית לחלוקה אחרת בין סעיפים קטנים (א) ו-(ב), מבלי להכניס שינוי מהותי. נשאר זאת למשרד המשפטים.

אשר להמשך הדיון בחוק. כדי שנוכל להתקדם בקצב מהיר יותר אני מוכן להקדיש את כל הישיבה של יום ב' לחוק זה. אבל היה זה מאד עוזה להתקדמותנו אילו החברים ראו לעצמם אפשרות לעבור על סעיפים 16 - 20 ולהמציא לי או למזכירת הוועדה הצעות.

2. חוק לתיקון דיני עונשין (דרכי ענישה) (תיקון), חל"א-1971

היו"ר י. גולדשמידט
אנחנו עוברים לחוק לתיקון דיני עונשין (דרכי ענישה) (תיקון). הצעת חוק של ח"ה ארידור, וזאת לאחר הדיון הטרומי שהיה בוועדה ולאחר שהיא הועברה אלינו אחרי קריאה ראשונה.

י. ארידור
הנוסח שמובא כאן הוא נוסח שהוועדה אישרה בדיון מוקדם. הנוסח הזה מצומצם בהשוואה לנוסח המקורי שהצעתי במובן זה שהפיצוי על מעצר ומאסר יינתן רק כאשר לא היה יסוד להאשמה. כלומר, בית-המשפט כדי שיוכל להפעיל סמכותו ולצוות על תשלום פיצויים לנאשם שזוכה יצטרך להגיע תחילה למסקנה שלא היה יסוד להאשמה עצמה.

בשעתו הצעתי לכנסת נוסח רחב יותר לפיו יהיה שיקול-דעת לבית-המשפט לצוות על תשלום פיצויים על מעצר או מאסר בכל מקרה שנאשם זוכה, גם אם היה יסוד להאשמה. לא הצעתי זאת כחובה,

אלא סמכתי על בית-המשפט שהוא יהליט מתי מגיעים לנאשם פיצויים כאלה.

שר המשפטים התנגד לנוסח הרחב שהצעתי.
אני מצדי הסכמתי לצמצום הנוסח וכך הועברה הצעתי בהסכמה כללית לוועדה להכנת החוק לקריאה ראשונה.

ההערות שהושמעו הן בוועדה והן במליאה הכנסת התייחסו לדברים הבאים: ראשית כל, יתכן והמעצר או המאסר אינם הנזק היחיד שנגרם לנאשם, יכול להיות שנגרם לו נזק על-ידי עצם הגשת כתב-האישום בכך ששמו לוכלך. מדוע לא יקבל אדם פיצוי גם על גרימת נזק לשמו? היום, לפי הצעתי, אין אפשרות לתת פיצוי על כך.

ההערה השניה הייתה, שהנוסח הזה מצומצם מדי, מפני שהמקרים בהם לא היה יסוד להאשמה הם נדירים מאד. כלומר, מבחינה מעשית ההתקדמות שיש בהצעה זו אינה גדולה.

אני מבין שעיקר התנגדותו של שר המשפטים להרחבה היה מבוסס על שני נימוקים: א) נימוק תקציבי, לאמור, העניין יעלה למדינה יותר מדי כסף. ב) לא צריך לגרום לכך שהחביעה תשקול. בהגשה או אי-הגשה כתב-אישום שמא זה עלול לגרום להוצאות.

עכשיו הכל בידי הוועדה. אמנם אני התחייבתי להסכים לצמצום הנוסח, אבל הוועדה יכולה להחליט כראות עיניה.

ח. צדוק:
כמוכן שאנחנו רשאים לשנות את ההצעה שלפנינו, במידה שאין זה נושא חדש, וכל הרעיונות שהוזכרו אמנם אינם בגדר של נושא חדש. יחד עם זאת, נדמה לי שכל אחד מאתנו - אם כי לא הוועדה כוועדה - אינו יכול להתעלם מההסתוריה של ההצעה. אני מבין שהצעת חוק זו הועברה לוועדה על יסוד איזו הבנה - לא אגיד הסכם - שזה יהיה התוכן. יתכן שאלמלא זה היא לא הייתה מגיעה אלינו. לא הייתי רוצה שעל-ידי ההחלטות שלנו מההבנה הזאת נמנע דברים כאלה בעתיד, מפני ששר המשפטים, או בעל ההצעה, יחששו להגיע לידי הבנה מעין זו שמא היא לא תכובד. נדמה לי שזה לא רצוי מבחינת קידום היזמה החתיקתית של חברי הכנסת ומבחינת האפשרות של הסכמים מסוג זה.

מטעם זה, ומבלי להתייחס לגוף ההצעות שהועלו, אני ממליץ לקבל את ההצעה כפי שהובאה.

היו"ר י. גולדשמידט:
גם הצגת העניין על-ידי חה"כ ארידור תואמת את הגישה הזאת, אם כי אין זה גורע מחופשי הדיון.

ר. ארזי:
האם אפשר לקבל את ההערות שהושמעו במליאה בעת הקריאה הראשונה?

היו"ר י. גולדשמידט:
היו רק שני דברים במליאה. חה"כ מילמן הציע שני מקרים נוספים: א) גם אם לא היה מעצר או מאסר; ב) גם אם הזיכוי היה מחוסר הוכחות - דבר שגם חה"כ ארידור לא הציע.

ב. הלוי:
שינוי התנאי המוקדם לחילום פיצויים והרחבתו - אינם נראים לי, משום שזה מרחיק לכת יותר מדי. זה מעמיד את היועץ המשפטי ואת המדינה במעמד שווה עם משפט אזרחי, כלומר, הזוכה במשפט יזכה גם בהוצאות. אם המדינה מגישה משפט אזרחי היא צריכה לשקול את הנקודה הזאת, אולם במשפט פלילי יש שיקול אחר, שיקול ציבורי, ושם חובת ההוכחה הרבה יותר לבדה. היועץ המשפטי אינו יכול לדעך מראש אם יצליח לשכנע את בית-המשפט שהנאשם אמנם אשם. יתכן ולפי ההוכחות שיש בתיק הפרקליטות ייתכן הראיה מספיק, אבל יכולים להיות דברים בלתי צפויים, כגון זה ששופט לא יאמין

לעד. דברים כאלה היועץ המשפטי אינו יכול למרוד מראש. לכן, התנאי המוקדם שלא היה יסוד להאשמתו הוא מהותי, ועל הנאשם להוכיח לא רק שהוא זכאי, אלא שלא היה יסוד להאשמתו.

יחד עם זאת אני מוכן להרחבה בכיוון אחר. אני מוכן שיאמר "ישלם" לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על הנזק שנגרם לו בשל האשמה שממנה זוכה. הרבות מעצרו ומאסרו".

ש.ז. אברמוב: אני מציע לקבל את החוק ללא כל שינוי.

היו"ר י. גולדשמידט: אני חושב שהחוספת המוצעת עלולה לגרום מערך התיקון מבחינת הנוהג השיפוטי - גם של התביעה וגם של בית-המשפט.

ב. הלוי: אם אין איש חומר בהצעתו - אני מסיר אותה.

סעיף 1 נחקבל

מ.י. צדוק: יש לי הערה שברצוני להשמיע לאחר שהתיקון אושר. מבחינה עקרונית לא נראה לי כל-כך מה שנאמר ברישא, לאמור שלא היה יסוד להאשמה, משום שעל-ידי כך אנחנו יוצרים שני סוגים של זיכויים - יש זיכוי כאשר היה יסוד להאשמה ויש זיכוי כאשר לא היה יסוד להאשמה.

א. ידין: אני חושב שאיננו רחוקים מהיום בו תחבל הצעה, שאם אדם הואשם בפלילים וסבל ממעצר או מאסר, ואולי גם נגרם לו נזק אחר - מגיעים לו פיצויים בזכות ולא רק אם הוא מוכיח שלא היה יסוד להאשמה.

3. חוק לתיקון פקודת זכות יוצרים (מס' 3), חש"א-1971

היו"ר י. גולדשמידט: כנכבד לחברים לפני שבועיים דנו בחוק לתיקון פקודת זכות יוצרים (מס' 3). זוהי הצעה חוק שכוללת בתוכה שני סעיפים שונים לגמרי זה מזה. הסעיף הראשון יא להאריך את תקופת ההגנה מ-50 ל-80 שנה, ואילו הסעיף השני בא לאחדות הסדר מסויים בקשר לשידורי הטלביזיה הלימודית, כאשר נחיצותו התעוררה כבר ב-1 באפריל השנה בגלל פגיעת תקפו ב-31 במרס.

הוועדה ביקרה כמעט באופן טוטלי את הסעיף הראשון. בעקבות הדיון פנינו אל שר המשפטים והתקבלה החלטה האם לחלק את החוק לשניים או לשנות את הסעיף הראשון להיות נחקבל מכתב ממר שר, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, בו הוא מודיע, כי שר המשפטים מבקש לקבוע את עמדתו לאחר דיון עם הגופים המעוניינים, ודיון זה יתקיים בתחילת חודש יוני. אי לכך מבקש השר כי גם ההכרעה לגבי חלוקת החוק תידחה עד לאחר אותו דיון.

בהחאם לבקשה זו נחזור לנושא כעבור שבועיים.

4. סדרי עבודת הוועדה

היו"ר י. גולדשמידט:

ברצוני להודיע לחברים, כי הדיון בחוק ראשי ערים יחחיל במליאת הוועדה ב-9 לחודש. נחחיל לדון בנוסח הכחול, שהועבר אלינו לאחר הקריאה הראשונה ביולי 1969 ולאחר הפעלת חוק הרציפות.

אני מחווך להתחיל לדון במליאת הוועדה בחוק יחסי ממון בין בני הזוג. נחחיל בדיון ב-16 לחודש והדיון יהיה לסירוגין.

ברצוני לקיים שלוש ישיבות נוספות של מליאת הוועדה במושב הקיץ של הכנסת. הישיבות יערכו בימי רביעי, בין השעות 2 - 4 אחה"צ. בינתיים נקבעו ישיבות לתאריכים הבאים: ה-23 ביוני, ה-7 ביולי וה-21 ביולי.

מתברר לי כי מחוייב המציאות הוא לקיים ישיבות של ועדות המשנה בימי ראשון אחר הצהריים בירושלים. אני מציע שהישיבות האלה יהיו בין השעות 4 ל-6.

5. חוק שירותי דת יהודיים (נוסח משולב) - העברה לוועדת משנה

היו"ר י. גולדשמידט:

בהתאם למה שמסרתי לעיל אנסה לקיים שתי ועדות משנה. ועדה אחת, שכבר הוחלט עליה בחודש מרס, ושחה"כ פרידמן יעמוד בראשה, תדון בחוק שירותי דת יהודיים (נוסח משולב). אם ועדה משנה זו תסיים את עבודתה בישיבה או בשתיים, אני מקווה שנוכל להעביר אליה נושאים קטנים נוספים. גם ועדת המשנה שבראשה עומד חה"כ ביבי - לא יחסר חומר להעביר אליה. היות וועדה זו יכולה להיות מוגבלת לחמשה חברים, דיברתי באופן טנטטיבי עם החברים: ארזי, ארידור, הרינג ופרוש.

הוחלט: להעביר את החוק הנ"ל לוועדת משנה בראשותו של חה"כ פרידמן.

6. חוק החוזים (חלק כללי) - העברה לוועדת משנה

היו"ר י. גולדשמידט:

במקביל לזה ברצוני לקיים ועדת משנה, שאני אעמוד בראשה, שתדון בחוק החוזים (חלק כללי), באותו יום ובאותה שעה. לוועדה זו הוצעו החברים הבאים: אנקוריון, ארזי, ביבי, עופר, אברמוב, האוזנר, אביזוהר.

י. ארידור:

אני מוכן להצטרף לוועדה שתדון בחוק החוזים.

ר. ארזי:

גם אני.

היו"ר י. גולדשמידט:

במקרה זה נצטרך להשלים את הרכבה של ועדת המשנה בראשותו של חה"כ פרידמן.

הוחלט: להעביר את החוק הנ"ל לדיון בוועדת המשנה בראשותו של היושב-ראש.

היו"ר י. גולדשמידט:
 אני מקווה שעל-ידי החוספת הזאת וגם חוספת
 הישיבות של מליאת הוועדה נצעיד אח עבודת
 הוועדה בקצב קצת יותר מהיר. אילו הייתי מוצא הענות לרעיון של
 הגשת הצעות קצרות בכחב לפני הישיבה, אני בטוח שנחרום רבות לפריון
 עבודתנו מבחינת התוצרת המוגמרת.

י.ה. קלינגהופר:
 אני מוכן להצטרף לוועדת המשנה בראשותו של
 חה"כ פרידמן החל ב-27 ביוני.

ח.י. צדוק:
 אני מציע את חה"כ יצחק קורן לאותה ועדת
 משנה במקום חה"כ ארזי שהביע רצון להשתתף
 בוועדה לחוק החוזים.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.